

De tuin van de schilder

progressieve verdeling in één, twee en drie vlakken. Anderzijds romantisch: het mediterrane blauw, groen en grijs van zee en olijfbomen. Zo raakt hij op associatieve wijze een reeks van onderwerpen aan die aanleiding vormen voor het maken van een schilderij. De motieven komen uit mythologie en kunstgeschiedenis, of zijn abstracte uitingen van een portret of landschap. "Staan formaat is figuur, liggend, landschap", aldus Marden. De kleuren zijn subtiel met elkaar in balans gebracht. Ze hebben een zwaarte alsof ze met aarde zijn gemengd.

Aan deze prachtige reeks komt midden jaren tachtig een eind. Het kunstklimaat in New York is inmiddels omgeslagen. De galleries van Soho hangen vol met neo-expressionistische schilderijen van jonge Europeanen. Daaraan voorafgaand tekende Marden veel. Fijne lijntekeningen met inkt, waarin hij naast een pen ook takjes doopt. Het zijn impressies van zee, stenen en schelpen. Ook maakt hij reizen naar China en Japan. Uit behoefte de tekeningen te vertalen in schilderijen, moet hij het monochrome vlak doorbreken. Een grillig raster, een wirwar van gekleurde lijnen, geïnspireerd op Chinese karakters, komt als een broos skelet onder de dichte verflaag van vandaan. Om als toeschouwer toegang te krijgen tot het beeld dient het gelezen te worden door de afzonderlijke gekleurde lijnen te volgen, zoals de reiziger zich oriënteert op een metroplan. De lijnen zijn residu's. Ze zijn met een penseel aangebracht en met een paletmes weer weggeschrapt. Zo ontstaat er een afdruk. De lijn zit transparant gevat in het vlak. Hij valt er mee samen. Marden spreekt over dit effect als een insect gevangen in amber. De eerste lijnschilderijen zijn nog zoekend als gewassen tekeningen op doek. Na verloop wordt de vorm steviger en de verf concreter. Hoogtepunt is het stralende 'Study for the Muses (Hydra Version)' uit 1991-1997. Het is een voorbode voor de Gardenserie. Lijnen

in de zes spectrale kleuren kronkelen binnen het kader van het rechthoekige vlak onder en boven elkaar. Dat kader wordt extra benadrukt doordat de randen van het schilderij eveneens met lijnen zijn aangezet. Het is een gesloten compositie.

Het schilderij als tuin. Het gekaderde platte vlak als een ommuurde microkosmos. De schilder vormt chaos tot kosmos naar het principe van Voltaire: 'Il faut cultiver son jardin'. De Japanse schilder/monnik Sesshu legde in de vijftiende eeuw in de Zen-traditie een droge stentuin en een groene mostuin aan. De bezoeker kijkt vanaf een veranda naar de zorgvuldige compositie van rotsen en kiezels, vegetatie en water, en mediteert. Zo kan men ook kijken naar een schilderij van Marden. In zijn denktrant valt een vergelijkbare polariteit te ontdekken, de balans van yin en yang. Het droge van het Griekse eiland, versus het vochtige van de Hudson-oever. Door de geschiedenis heen zijn er veel schilderijen met de tuin als motief gemaakt. Zoals Monets 'Nymphaeas' in de door hem aangelegde tuin van Giverny of 'De tuin van Daubigny' van de eveneens door Japan geïnspireerde Van Gogh. Mardens tuin is een vernieuwing van dit genre, zowel formeel als inhoudelijk. De titel 'The Propitious Garden of Plane Image' blijkt veelzeggend. Het getal zes is een sleutel. Zes panelen, zes kleuren van het spectrum, zes als module voor de bepaling van de verhoudingen van het formaat. Het getal zes verwijst in het boeddhisme naar het aantal richtingen in het universum. In het joden- en christendom naar de scheppingsdagen van het paradijs, de hof van Eden. Spelend met deze gedachten kun je ook uitkomen in 'de tuin van Epicurus', genoemd naar de school van de Griekse filosoof, die rond 300 v. Chr. streefde naar een gelukkig leven door de zintuiglijke waarneming van de natuur. Dit is ook waar Mardens metaforische tuin toe uitnodigt.

Brice Marden,

'Study for the Muses
(Hydra Version)';

1991-95/1997, oil on linen,
83 x 135 inches,

Private Collection © 2006
Brice Marden/Artists Rights
Society (ARS), New York

